

HÜKÜMET ÜCRETLERE NASIL MÜDAHALE EDER?

Aydınlık Gazetesi, 15 Ekim 2019

Yıldırım Koç

Kapitalist düzende işçi ile işveren arasındaki ilişkide ücretlerin ve gelir düzeyinin belirlenmesinde hükümet politikalarının da büyük önemi vardır. Diğer bir deyişle, özel sektör işyerlerinde çalışan işçiler ve onları örgütleyen sendikalar, yalnızca işverenlerle değil, aynı zamanda hükümetlerle de uğraşmak zorundadır.

ENFLASYON ORANI

Türkiye’de toplu iş sözleşmelerinin büyük çoğunluğunda ücret zamlarının belirlenmesinde bir önceki dönemde gerçekleşen enflasyon oranı esas alınır. Ancak enflasyon oranını Türkiye İstatistik Kurumu belirler. 20 yıl kadar önce Türk-İş’te çalışırken, o zamanki Devlet İstatistik Enstitüsü’ne bir yazı yazmıştık ve enflasyon oranlarının belirlenmesi çalışmalarına Türk-İş’ten bir uzmanın katılmasını talep etmiştik. Kabul etmediler. TÜİK, Eylül sonu itibarıyla tüketici fiyatlarının bir yıl içinde yüzde 9,6 oranında arttığını ileri sürdü. Önümüzdeki aylarda belki bu oranı daha da düşürecek. Ücret zamları da bu oran temelinde yapılacak. Ayrıca, memurların, sözleşmeli personelin, emeklilerin, dulların ve yetimlerin aylıkları da bu orana göre belirlenecek. Konfederasyonların temel taleplerinden biri, enflasyon oranının belirlenmesi sürecine işçi temsilcilerinin de katılması olmalıdır.

GELİR VERGİSİ

Gelir vergisinin oranları ve dilimleri iktidar tarafından belirleniyor. Yıllardır uygulanan politikayla, işçiler daha fazla gelir vergisi ödemek zorunda kalıyor; çünkü gelir vergisinin düşük oranda alındığı gelir düzeyi, enflasyon oranının altında bir oranda yükseltildi. Türkiye’de ancak bir-iki işyerinde imzalanmış toplu iş sözleşmelerinde ücretlerin net olarak alınacağı belirtilmiştir. Diğer tüm işyerlerinde, brüt ücret arttığında, daha üst vergi dilimine geçilmektedir. Konfederasyonlar bu konuya da önem vermelidir.

ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ VE ASGARI ÜCRET

Asgari geçim indiriminin artırılması, ücretlilerin gelir vergisi ödemelerini azaltacak, net ücretlerini artıracaktır. Konfederasyonlar bu konuyu da gündeme getirmelidir.

Türkiye’de asgari ücret alan işçi sayısının 7 milyon dolaylarında olduğu tahmin edilmektedir. Asgari ücretli işçiler, asgari ücret tespit komisyonunun toplandığı dönemlerde herhangi bir eylem yapmadılar. Hükümetler, asgari ücretliler ve ailelerinin oy gücünü hesaba katarak, seçim olan yıllarda asgari ücretin yüksek oranda artırılmasını sağladı. Asgari ücret, birçok ödemenin temelini de oluşturuyor. Örneğin, işsizlik ödeneği miktarının belirlenmesinde asgari ücret düzeyi önemli.

SGK PRİM ORANLARI, SOSYAL GÜVENLİK HAKLARI

12 Eylül Darbesi öncesinde işçilerden kesilen sosyal sigorta prim oranı yüzde 12 idi. Darbe sonrasında bu oran yüzde 14’e yükseltildi. SGK prim oranlarının değiştirilmesi işçi ücretlerini doğrudan etkiler. Ayrıca, SGK tarafından sağlanan hizmetin kapsamı, emekli aylığı bağlama oranları, yaşlılık aylığına hak kazanma gibi konular da işçileri doğrudan ilgilendirir.

İŞSİZLİK SİGORTASI

İşsizlik sigortası fonunun amacı dışında kullanılması işçiler açısından önemli kaynak kaybına neden olmaktadır. Konfederasyonlar, işsizlik sigortası fonundaki kaynağın, işsizlik ödeneği miktarının

artırılması, süresinin uzatılması ve işsizlik ödeneğine hak kazanma koşullarının değiştirilmesiyle, işçiler için kullanılmasını sağlayacak girişimlerde bulunmalıdır.

DOLAYLI VERGİLER

Türkiye’de hükümetler dolaylı vergileri artırarak, işçilerin ücretlerinin satınalma gücünü düşürmektedir. Türkiye, dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payının en yüksek olduğu ülkeler arasındadır. Konfederasyonlar dolaylı vergilerin azaltılması, herkesten serveti ve geliri ile orantılı vergi alınmasını sağlamak için girişimde bulunmalıdır.

YÜKSEK HAKEM KURULU

Özel sektör işyerlerinde grev yasağı varsa veya grevler ertelenirse, uyuşmazlık Yüksek Hakem Kurulu tarafından sonuçlandırılmaktadır. Diğer bir deyişle, hükümet, YHK içindeki belirleyici etkisiyle, özel sektör işyerlerindeki işçilerin bile ücretlerini belirleyebilmektedir. Konfederasyonlar, Yüksek Hakem Kurulu’nun yapısının demokratik hale getirilmesi için çaba göstermelidir.

EĞİTİM HARCAMALARI

Hükümetin özel sektör veya kamu sektörü ayrımı yapmaksızın işçilerin gelirlerini etkilediği diğer bir alan, eğitim harcamalarıdır. Geçmiş dönemlerle kıyaslandığında, çocukların eğitimi için ailelerin yaptığı harcamalar giderek yükselmektedir. Devlet okullarında bile ailelerden istenen katkılar artmaktadır. Eğitim giderlerinin devlet tarafından karşılanması, işçilerin gerçek gelirlerini artıracaktır.

Sendikaların görevi, yalnızca işyerinde imzalanacak toplu iş sözleşmeleriyle ücret zammı almak değildir. İşçilerin gelirlerinin belirlenmesinde, işverenin ödediği miktar kadar, hükümetlerin politikaları da etkilidir. Bu durumda, işçi sendikaları konfederasyonlarının öncelikli görevi, burada değinilen ve diğer konularda işçi gelirlerini doğrudan etkileyen alanlarda hükümetin politikalarını değiştirmeye çalışmaktır.